

Darinko Munić – jedini referent iz Republike Hrvatske – govorio je o značenju ukinuća isusovačkog reda 1773. god. za Rijeku i kastavsku gospoštiju. Ovo izlaganje zacijelo nije imalo neposredne sveze s osobom i djelom Gian Rinalda Carlja, ali je vrlo zorno dočaralo gospodarske, socijalne, pa i kulturne prilike u istočnoj Istri za njegova života i rada.

I na kraju, možemo reći da je ovaj simpozij, organiziran u povodu dvjestote godišnjice smrti Gian Rinalda Carlja, značajno pridonio cjelovitijem sagledavanju i boljem vrednovanju lika i djela toga znamenitoga Kopranina. Simpozij je i primjer konkretnog dijaloga napose slovenskih i talijanskih historičara.

Marino Manin

OSTAVŠTINA CARLIJEVIH I GIAN RINALDO CARLI, znanstveni skup, Poreč, 25. studenoga 1995.

U spomen 200. godišnjice smrti Gian Rinalda Carlja, Zavičajni muzej Poreštine priredio je – od 24. do 26. studenoga 1995. godine u Poreču – znanstveni skup i prigodni program. Naime, jedan ogranak ove koparske obitelji nastanio se u Poreču, a Giovanni Stefano Carli – Gian Rinaldov mladi brat, darovao je gradu Poreču svoju biblioteku i obiteljski arhiv. Stoga, uz posebno zalaganje Marina Baldinija – ravnatelja Zavičajnog muzeja Poreštine, organiziran je ovaj skup kojemu je bio cilj znanstvena valorizacija i prezentacija rečenih vrednota stručnoj i široj kulturnoj javnosti, kao i dodatno osvjetljavanje uloge, veza i zasluga obitelji Carli u povijesti Poreča i hrvatskog dijela Istre općenito. Radni dio skupa popraćen je izložbom stare i rijetke građe iz ostavštine Carljievih, koncertom »Istarskih solista« na kojemu su izvedena pretežito djela istarskih kompozitora (Andrije Motovunjanina, Giuseppea Tartinija i drugih), te obilaskom Kopra, Poreča i Pule uza stručno vodstvo.

Dana 25. studenoga održan je središnji dio manifestacije – znanstveni skup, a započeo je pozdravnim govorom Steve Žufića – gradonačelnika Poreča i dožupana Istarske županije. S najboljim željama za uspješan rad, skupu se obratio i porečko-pulski biskup msgr. Antun Bogetić.

Nakon uvodnoga govora Marina Baldinija, Robert Matijašić je održao referat naslovljen »Pulski spomenici i Gian Rinaldo Carli«. Ovo iscrpno izlaganje razmatralo je Carljeve podatke i zaključke o antičkim spomenicima Pule sadržane u drugom tomu njegova znamenitog djela »Antichità italiane« (Milano, 1789.–91.). Naime, Gian Rinaldo Carli je barem jednom (1750. godine) boravio u Puli i izvršio je neka arheološka iskapanja u amfiteatru, te je utvrdio da je i njegova unutrašnjost bila građena od kamena, a ne od drva kako se pretpostavljalo. Također je ispravno datirao razdoblje njegove gradnje – zaključio je da je podignut u doba Flavijevaca. Nadalje, opisao je i ostale antičke objekte Pule, a uoči objavljivanja ovog djela (1788. godine) dao je obaviti i nova iskapanja u amfiteatru, koja nisu dala onakve rezultate kakvi bi zacijelo bili da je osobno prisustvovao istraživanjima.

Predavanje »Povijesni fond obitelji Carli u Povijesnom arhivu u Pazinu« održao je Jakov Jelinčić, ravnatelj rečene ustanove. Jelinčić je ukratko opisao sadržaj tog, djelomično sredenog, obiteljskog fonda koji sadržava gradu od 16. do 19. stoljeća. Od obilja građe tog obiteljskog arhivskog fonda (kad fond bude sređen: 8/9 kutija), s kojom je u

novijoj povijesti pomješan čak i neki drugi arhivski materijal, referent se detaljnije osvrnuo na korespondenciju (više od 1000 pisama) i druga djela (napose prijevode) Giovannija Stefana Carlija.

Alberto Rizzi iz Venecije govorio je o »Lavu Svetog Marka u posljednjem stoljeću mletačke vlasti u Istri«. Rizzi tvrdi da ih je u Istri našao više od stotinu i četrdeset – sve isklesane u kamenu, a da oni iz 18. stoljeća gotovo isključivo potječu sa stupova koji su razgraničavali mletačke i habsburške posjede u Istri (polovicom 18. st. neznatne teritorijalne korekcije u korist Austrije). Ovo izlaganje, popraćeno projekcijom dija pozitivna, nije bilo samo zanimljivo proširenje teme i stavljanje obiteljske povijesti Carljevih u širi kontekst svoga vremena, nego zbog količine materijala koji je uzet u obzir i zbog detaljnosti njegove raščlambe predstavljalo je i vrijedan znanstveni doprinos.

I prilog Radoslava Tomića – »Novi prijedlozi iz slikarstva i skulpturer 17. i 18. stoljeća u Istri« – nije bio neposredno vezan uz obitelj Carljevih, ali po svom doprinosu povijesti umjetnosti Istre neće proći nezapaženo. Njegove atribucije mnogobrojnih umjetničkih djela (napose slika) iz niza kvarnerskih i istarskih crkava – Lošinj, Silba, Rovinj, Poreč, Završje, Buje, Krkavče itd. – pojedinim mletačkim slikarima ili slikarskim radionicama doprinos je sustavnijem i znanstveno utemeljenom pristupu umjetničkoj baštini Istre.

»Obiteljski fond Carljevih u Povijesnom arhivu u Rijeci« prikazao je Nenad Labus. On se najprije osvrnuo na prikupljanje – i otpremanje u Rijeku – arhivskog materijala iz Istre tijekom prvih poslijeratnih godina, te na njegov daljnji put u Pazin – nakon osnutka Povijesnog arhiva u Pazinu. Tako se zatekao i ostao u Rijeci i dio arhivskog fonda obitelji Carli (5 kutija). Referent se napose osvrnuo na dosta teško čitljivu rukopisnu ostavštinu Giovannija Stefana Carlija.

Boris Jurevini govorio je o »Glazbi Tartinija iz razdoblja suradnje s Gian Rinaldom Carljem«. Osvrnuo se na podatke iz međusobne korespondencije te dvojice znamenitih Istrana, te je opisao karakteristike 17 kajdanki Gian Rinalda Carlija koje se čuvaju u Poreču.

»Slike Istre u doba Gian Rinalda Carlija, slabo poznati crteži Pietra Nobilea« naslov je izlaganja Marjana Bradanovića. On je prikazao nekoliko desetaka crteža istarskih gradova i mjesta koje je učinio oko 1816. godine znameniti arhitekt P. Nobile (pored ostalog projektirao je i savudrijski svjetionik) i koji su se smatrali dugo nestalima, te ih je usporodio s današnjim stanjem.

Marino Baldini je izlagao o »Ostavštini Carljevih u Poreču«. Osvrnuo se na darovnicu Giovannija Stefana Carlija kojom je ostavio svoju biblioteku, rukopisnu građu i slike građu Poreču. Referent je prikazao kasniju sudbinu ove biblioteke, otvorene 1864. godine, a napose stradale nakon drugoga svjetskog rata. Obiteljske slike i drugu rijetku i vrijednu građu iz ostavštine Carljevih, posjetitelji simpozija mogli su vidjeti zahvaljujući upravo Marinu Baldiniju, koji je priredio izložbu.

Vijest o postojanju darovnice na temelju koje je grad Poreč postao legitimni vlasnik, uz ostalo i ove arhivske građe, napose je razveselila Jakova Jelinčića. Naime, budući da za nju nije znao, pribojavao se da će rečenu arhivsku građu morati isporučiti koparskom arhivu.

Zaključujemo s konstatacijom da je skup bio od velike važnosti za priopćavanje znanstvenoj i široj javnosti uloge i značenja obitelji Carli u povijesti hrvatskog djela Istre, kao i nezaobilaznosti hrvatskih arhiva pri proučavanju povijesti ove obitelji i povijesti Istre tijekom posljednjih stoljeća vladavine Mletačke Republike.

Marino Manin